

การพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

The Development of Cooperative Education Model for Hospitality Industry in Private Higher Education Institutions

วรุตม์ วรรณะเอี่ยมพิกุล¹, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต² และ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ²

Varud Wannaiampikul¹, Sowwanee Sikkhabandit² and Panya Teerawitthayaleart²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบสหกิจศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สาขาอุตสาหกรรมบริการ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในรูปแบบสหกิจศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการและเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับสถานประกอบการในการดำเนินงานสหกิจศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2-3 นักศึกษาสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ

ผลการวิจัยที่มีต่อการจัดสหกิจศึกษารูปแบบใหม่พบว่า เน้นเพิ่มตามหลักมาตรฐานคุณลักษณะของวิชาชีพงานท่องเที่ยวและบริการ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนสำหรับสถานศึกษาดังนี้ ก่อนการปฏิบัติงาน คือ 1. กำหนดนโยบายและวางแผนงบประมาณในการรับนักศึกษาและบุคลากรผู้รับผิดชอบ 2. กำหนดลักษณะงานของโครงการสหกิจศึกษา 3. กำหนดคุณสมบัติของนักศึกษา อาจารย์นิเทศและสถานประกอบการ 4. จัดปฐมนิเทศนักศึกษาในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ในระหว่างปฏิบัติงาน 1. แจ้งให้สถานประกอบการทราบและดำเนินการในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี 2. ควรมีวันหยุด วันลาให้กับนักศึกษาเป็นกึ่งหนึ่งหรือเทียบเท่าพนักงานทั่วไป 3. กำหนดให้อาจารย์เริ่มนิเทศงานสหกิจศึกษาและให้คำปรึกษากับนักศึกษาตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขั้นตอนสุดท้ายหลังการปฏิบัติงาน 1. อาจารย์นิเทศก์ ประเมินผลการปฏิบัติงานสหกิจของนักศึกษาโดยให้เป็นค่าระดับคะแนนแบบตัวอักษร (A-F) แทนการให้ ผ่าน/ไม่ผ่าน 2. แจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา จากสถานประกอบการและอาจารย์นิเทศก์ต่อนักศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบ สหกิจศึกษา อุตสาหกรรมบริการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

The Development of Cooperative Education Model for Hospitality Industry in Private Higher Education Institutions

Varud Wannaiampikul¹, Sowwanee Sikkhabandit² and Panya Teerawitthayaleart²

Abstract

The research on the development of co-education, services industries program in private higher education. The aim was to develop a model of education to the form of co-education which was able to meet the need of entrepreneur and also specify the suitable guideline for the institution of co-education, services industries program. The samples used in this study were second and third year's students who were studying in the field of service industry program in private higher education personnel of higher education where was involved or set up co-education, services industries program.

Result on the form of co-education showed the details for institute as: Before operate co-education 1) institute should specify the policy and plan for the budget 2) specified job description 3) specified qualification of students, supervisor and institution 4) arranged the orientation session in the form of workshop consist of 3 groups.

While operate co-education: 1) Informed to institution and conduct about tax benefits, 2) provided holiday vacation for students half or the same amount as officer because students also come to work at office hour, 3) instructional supervision and advice should provide during practical work.

Final step, after operate co-education: 1) Supervisor should evaluate students' performance, the scale is a letter A-F instead of pass or fail, and 2) reported the result from institution and supervisor to students

Keyword: development, co-education, service industries, higher education

¹Ph.D.student in Educational Administration Program

²Advisors

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

สหกิจศึกษาเป็นระบบการศึกษารูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning) (วิจิตร ศรีสอาน. 2552: 5) โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา กับสถานประกอบการในการจัดส่งนักศึกษาไปปฏิบัติงาน เสมือนเป็นลูกจ้างชั่วคราวเพื่อพัฒนาทักษะ ประสบการณ์ และเจตคติของนักศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2551: 10) แต่ในปัจจุบันพบว่าสหกิจศึกษา ยังไม่ได้รับความนิยมนักจากนักศึกษาและสถานประกอบการในการเข้าร่วมเท่าที่ควร จากการศึกษาของ พรชัย มงคลวนิช (2552: 19) เรื่องปัจจัยส่งเสริมและจุดรั้งความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าปัจจัยที่จุดรั้งได้แก่ การที่นักศึกษาไม่อยากทำงานหนักและต้องการสำเร็จการศึกษาให้เร็วที่สุดและนักศึกษาไม่มีเป้าหมายในอนาคตหลังจากสำเร็จการศึกษา จะเห็นได้ว่า การที่นักศึกษามีค่านิยมในการเรียนให้สำเร็จเร็วที่สุด แต่ไม่มีเป้าหมายในอนาคตทำให้เกิดความสูญเปล่าด้านกำลังคนของประเทศ เมื่อบัณฑิตไม่มีงานทำ บางส่วนเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท โดยหวังว่าจะสร้างโอกาสให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาด จึงทำให้เกิดภาวะการล้นงานของบัณฑิตระดับปริญญาโทเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการจัดสหกิจศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551: 20) พบว่า อีกปัญหาที่สำคัญคือการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกิจศึกษาใน

สถาบันอุดมศึกษา องค์กรผู้ใช้บัณฑิต สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และภาคสังคมที่ยังไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องยังไม่เห็นประโยชน์ของการจัดสหกิจศึกษา ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ไม่มีฐานข้อมูล ขาดการจัดการความรู้และขาดแรงจูงใจในการดำเนินงาน นอกจากนี้ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตไม่เห็นประโยชน์ของสหกิจศึกษาและมองว่าเป็นภาระที่เพิ่มขึ้น มีขั้นตอนและความยุ่งยากในการบริหารจัดการ ขาดการเชื่อมโยงประสานงานในระดับนโยบาย ประกอบกับขับเคลื่อนสหกิจศึกษาที่แพร่หลายในลักษณะเชิงวิชาการมากกว่าเชิงการปฏิบัติ สังเกตได้จากการจัดงานวันสหกิจศึกษาไทย ครั้งที่ 1 ในปี 2552 พบว่า มีผู้ประกอบการเข้าร่วมงานวันสหกิจศึกษา เพียงร้อยละ 6 เท่านั้น (สำนักงานประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา. 2553) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สนใจของผู้ประกอบการต่อการจัดสหกิจศึกษา

นอกจากนี้ สหกิจศึกษาที่ดำเนินการในปัจจุบันส่วนมากจะเน้นด้านอุตสาหกรรมการผลิต โดยสาขาวิชาที่มีนักศึกษาเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษามากที่สุด คือวิศวกรรมศาสตร์ รองลงมาได้แก่ สายวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และสาขาอื่นๆ ในด้านศิลปศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะจัดในสาขาการบัญชี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แต่ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานอุตสาหกรรมบริการกลับยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ทั้งที่งานอุตสาหกรรมบริการเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้มวลรวมของประเทศ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 45 ด้วยปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษาในสาขาอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม ซึ่งมีการดำเนินงานในรูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะ โดยผู้วิจัยจะศึกษา

เพื่อหารูปแบบสหกิจศึกษาที่เหมาะสมกับสาขา
อุตสาหกรรมบริการและสามารถตอบสนองความ
ต้องการของผู้ประกอบการและกำหนดเป็น
แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับสถาน
ประกอบการในการดำเนินงานสหกิจศึกษาเพราะ
การพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้มีความสามารถ
ที่ตรงต่อความต้องการของตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่จะ
บ่งบอกถึงศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา
ถ้านักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำตาม
สายงาน สามารถสร้างความได้เปรียบเทียบใน
การแข่งขันด้านการศึกษาได้ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษา
เอกชนพร้อมที่จะสนับสนุนการทำสหกิจศึกษาด้วย
เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา สาขา
อุตสาหกรรมบริการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
ในรูปแบบสหกิจศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถ
ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ
2. กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม
สำหรับสถานประกอบการในการดำเนินงานสหกิจ
ศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่
2-3 สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการในสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน จำนวน 400 คน นักศึกษาสาขาวิชา
อุตสาหกรรมบริการ ที่เคยหรือกำลังปฏิบัติงาน
สหกิจศึกษาในสถานประกอบการ จำนวน 30 คน
บัณฑิต (สาขาอุตสาหกรรมบริการ) ที่ผ่าน
การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา จำนวน 30 คน
บุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องและ
มีโครงการสหกิจศึกษาในสาขาอุตสาหกรรม
บริการ ได้แก่ หัวหน้าโครงการสหกิจศึกษาและ

พัฒนาอาชีพ เจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา ผู้บริหาร
สถาบันการศึกษา ซึ่งกำกับดูแลด้านสหกิจศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา สหกิจศึกษา อาจารย์นิเทศสห
กิจศึกษา และอาจารย์ประจำสาขาวิชา ในพื้นที่เขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 30 คน
บุคลากรของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว
หรือโรงแรม ที่เคยรับนักศึกษาไปปฏิบัติงานสหกิจ
ศึกษา ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากร
มนุษย์หรือฝ่ายบุคคล ผู้บริหารของสถาน
ประกอบการ พนักงานพี่เลี้ยงหรือพนักงานที่
ปรึกษาของนักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบสหกิจศึกษา ความต้องการ
แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกวิธีวิจัยแบบผสมผสาน
เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาอย่างสมบูรณ์
โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย
ครั้งนี้คือ

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเน้น
ประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีการเรียนรู้
แบบเน้นประสบการณ์ ทฤษฎีสะท้อนกลับของ
ความรู้และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับ
การทำงาน ที่สอดคล้องกับรูปแบบของสมาคม
สหกิจศึกษาไทยและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับทฤษฎี
และคุณลักษณะของธุรกิจการบริการด้าน
การท่องเที่ยวกับความต้องการของนักศึกษา
องค์กร สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ
ในอุตสาหกรรมบริการ

2. วิเคราะห์ออกแบบแบบสอบถามและ
กำหนดหัวข้อประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก
จากการเปรียบเทียบรูปแบบสหกิจศึกษาของ
สมาคมสหกิจไทยกับรูปแบบการดำเนินงานสหกิจ

ศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัย
สยามและมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

3. นำแบบสอบถามที่ได้หาค่า
ความเชื่อมั่นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษา
และสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือรับ
นักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาโดยผ่าน
การตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

4. จัดทำแบบสอบถามและนำไปเก็บ
ข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

5. นำผลการวิเคราะห์แล้วสังเคราะห์เป็น
ร่างรูปแบบสหกิจศึกษา สาขาอุตสาหกรรมบริการ
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อตอบสนอง
ความต้องการที่สอดคล้องกับของผู้ประกอบการ

6. ตรวจสอบร่างรูปแบบสหกิจศึกษา
สาขาอุตสาหกรรมบริการของสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน โดยมีแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมมี
ความเป็นไปได้และสอดคล้องกับคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์

7. ตรวจสอบและประเมินรูปแบบโดยอิง
ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านอุตสาหกรรมบริการและ
การท่องเที่ยวด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหาร
หลักสูตรอุตสาหกรรมบริการ สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา ตลอดจนบัณฑิตที่
จบการศึกษาและผ่านโครงการสหกิจศึกษา

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงตามเนื้อหา
โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของ
การวิจัยก่อนตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบตามแนวคิด
ทฤษฎีเพื่อให้การนำเสนอมีความถูกต้องและ
สมบูรณ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. จัดกลุ่มข้อมูลและตรวจสอบความ
ถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มา

2. เรียบเรียงข้อมูลโดยจัดลำดับตาม
เนื้อหาที่ต้องการศึกษาและจัดแบ่งข้อมูลเป็นกลุ่ม
ตามวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติ
เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นสถิติ
พื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแจกแจง
ลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล โดยใช้การแจกแจง
ความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(SD) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่ม
ตัวอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
จากผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น (In-Depth Interview) และ
จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์
เนื้อหาโดยยึดองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเป็น
ระเบียบ ต่อเนื่อง ชัดเจนและมีการผนวกกับ
แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนแล้วจึง
สังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบ
สหกิจศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาระดับ
ปริญญาตรี ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการ

วิธีการหาคุณภาพของรูปแบบสหกิจ ศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธี
ตรวจสอบเชื่อมโยงความสอดคล้องสัมพันธ์กันของ
เอกสารโดยสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ
และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกิจศึกษาเพื่อเป็น
การ กลั่นกรองข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้น

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัย
ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่
สำคัญในแต่ละคนด้วยวิธีการ “สามเส้า”
(Triangulation Method) คือการเปรียบเทียบข้อมูล
ที่ได้มา กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ
ที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 นำมาพิจารณาวิเคราะห์
ร่วมกับประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา
เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่มีต่อการจัดสหกิจศึกษารูปแบบใหม่พบว่า

1. อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสหกิจศึกษาอยู่ในระดับดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดสหกิจศึกษาต่อนักศึกษาอยู่ในระดับดีมาก ส่วนประโยชน์ของสหกิจศึกษาต่อสถานประกอบการอยู่ในระดับดี
2. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดสหกิจศึกษาอยู่ในระดับดีมากและมีความพึงพอใจในการให้คำแนะนำของพนักงานพี่เลี้ยงสถานประกอบการที่เข้าปฏิบัติงาน และประโยชน์ที่ได้รับจากหลักสูตรสหกิจศึกษาอยู่ในระดับมาก
3. พนักงานพี่เลี้ยงและผู้บริหารของสถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อนักศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการจัดสหกิจศึกษาอยู่ในระดับดี
4. บัณฑิตมีความพึงพอใจในโครงการสหกิจศึกษาอยู่ในระดับดีมาก
5. ผู้บังคับบัญชามหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตด้านความสามารถในการปฏิบัติงานอุตสาหกรรมบริการและเจตคติต่อวิชาชีพงานบริการอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสหกิจศึกษาในรูปแบบของสาขาอุตสาหกรรมบริการสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสะท้อนกลับจากการปฏิบัติงานจริงเพราะการสะท้อนกลับ

ความรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการหาประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และได้พัฒนากระบวนการที่ได้ความรู้จากการสะท้อนกลับโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การย้อนกลับของประสบการณ์ การเข้าร่วมไปสัมผัสกับประสบการณ์และการประเมินผลซ้ำ หลังจากได้รับประสบการณ์ผ่านการคิดทบทวน การตีความและผลลัพธ์ ซึ่งการสะท้อนกลับความรู้นี้สามารถเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ คือ สะท้อนระหว่างกลางการฝึกประสบการณ์ (Reflection in action) และสะท้อนหลังการฝึกประสบการณ์เสร็จสิ้น ซึ่งก่อให้เกิดการได้รับประสบการณ์ของผู้เรียนและเป็นการสร้างตัวตนของผู้เรียนหลังจากได้รับประสบการณ์เปรียบเทียบกับกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนหลักของสถานศึกษากับสถานประกอบการ คือ ก่อน-ระหว่าง-หลัง การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา สำหรับแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานตามทฤษฎีของ มาร์ตินและฮิวส์ (Martin; & Hughes. 2009: 19-37) สอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของการให้บริการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการนำไปพิจารณาประกอบการสร้างสหกิจศึกษารูปแบบใหม่ในอุตสาหกรรมบริการและยังคงพบความสำเร็จของสหกิจศึกษาจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีครบทั้ง 3 องค์กรหลักซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alderman, Belle and Milne (2008) ในเรื่อง A model of Work – Based Learning พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการศึกษาแบบ WIL อยู่ที่การเชื่อมโยงโลกทั้ง 3 โลกเข้าด้วยกันโดยผ่านประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

1. โลกประสบการณ์ของผู้เรียน (World of student experience) ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อผู้เรียน

2. โลกอุดมศึกษา (World of tertiary education) เน้นที่สถานศึกษาต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยมีสถานศึกษาเป็นเจ้าภาพหลัก

3. โลกของประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ เชิงบูรณาการกับการทำงานที่ต้องมีการจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้เชิงกายภาพที่เหมาะสมกับบริบทของประสบการณ์ที่ต้องการจะได้รับโดยมีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับแผนการเรียนรู้และกระบวนการประเมินผล Ley และคณะ (2008) ได้เสนองานวิจัยเรื่อง Modeling competencies for supporting work-integrated learning in knowledge work. ใน Journal of Knowledge Management ซึ่งเป็นการค้นหาแบบจำลองเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่จะช่วยให้การเรียนรู้แบบ WIL ประสบความสำเร็จโดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ

มาตรฐานการทำงาน (Working Place) มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Place) และมาตรฐานความรู้ (Knowledge place) ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบสหกิจศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการที่ยึดหลักมาตรฐานการจัดสหกิจศึกษาในเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาโดยสมาคมสหกิจศึกษาไทย ตามหลักมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานการเรียนรู้ การสอน มาตรฐานการนิเทศ มาตรฐานนักศึกษาและมาตรฐานการวัดผลและการประเมิน และมาตรฐานคุณลักษณะของวิชาชีพงานท่องเที่ยวและการบริการ จากผลของการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ในรายงานวิจัยกล่าวว่าจากการสำรวจปัจจัยความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนแบบ WIL

ทั่วโลกคือองค์กรและการดำเนินงาน (Operation) โดยองค์กรจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนเพื่อให้การปฏิบัติการกิจดำเนินไปด้วยดี รวมทั้ง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านการเงินและนโยบาย สถานศึกษาสถานประกอบการและสมาคมวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยระบุว่าปัจจัยความสำเร็จอยู่ที่ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ และได้รับการสนับสนุนทางการเงิน ส่วนปัจจัยความสำเร็จในการปฏิบัติงานนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในหน่วยงานจำเป็นต้องรู้วิธี และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน จึงจะทำให้การดำเนินงานลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย มงคลวนิช (2552) เรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมและกระตุ้นความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จคือ ผู้รับผิดชอบโครงการสหกิจศึกษาที่ชัดเจนและภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. สำหรับสถาบันการศึกษา ควรจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะแนวอาชีพและการมีงานทำแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการให้ข้อมูล ทั้งในรูปของศูนย์ข้อมูลอาชีพ การให้คำปรึกษาที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการกับนักศึกษาและควรมีการกำหนดภาระงานของอาจารย์และการประเมินผลการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาที่ชัดเจน

2. สำหรับสถานประกอบการซึ่งมีความสำคัญต่อการอุดมศึกษาไทยและจัดเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงไม่ควรทำหน้าที่เพียงองค์กรผู้ให้บัณฑิตเท่านั้น แต่สถานประกอบการควรมีบทบาทสำคัญในกระบวนการ

ผลิตบัณฑิตร่วมกับสถาบันการศึกษาและในภาคส่วนอื่นๆ ทั้งของรัฐและเอกชนเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ตลอดจนองค์การ/สมาคมวิชาชีพควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรกำหนดมาตรฐานด้านสมรรถนะอาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ทดสอบมาตรฐานสมรรถนะหรือออกใบรับรองสมรรถนะวิชาชีพเพราะสมาคมองค์กรวิชาชีพเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเป็นหน่วยงานกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ จึงควรมีส่วนเชื่อมโยงถึงกันเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้นำมาตรฐานที่ได้

กำหนดไว้ไปใช้ในสถานศึกษาและสถานประกอบการได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนา รูปแบบการจัดสหกิจศึกษาที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยวิจัยและมหาวิทยาลัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์

บรรณานุกรม

- เกษม จาติกวณิช. (2550). มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- พรชัย มงคลวนิช, (2552). ปัจจัยส่งเสริมและจุดรั้งความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารสหกิจศึกษาไทย*. 1: 19–38.
- วิจิตร ศรีสอาน, (2552). *สหกิจศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต*. ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2551). *แผนการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555*. กรุงเทพฯ: แพลน พรินต์ติ้ง จำกัด.
- สำนักงานประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา. (2553). *สรุปผลการจัดงานวันสหกิจศึกษาไทย ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552*. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work – integrated Learning) ในสถาบันอุดมศึกษา*.
- Alderman, Belle and Milne, (2008). *Realising the Educational Worth of Integrating work experiences in Higher education*. E – Proceeding WACE Asia Pacific Conference on Work Integrated Learning (WIL): Transforming Futures.
- Martin, A.; & Hughes, H. (2009). *How to Make the Most of Work Integrated Learning: A Guide for Students, Lecturers & Supervisors*. New Zealand: Messey University.
- Tobias, Ley; & et al. (2008). Modeling Competencies for Supporting Work-integrated Learning in Knowledge Work. *Journal of Knowledge Management*. Vol. 12, No. 6 2008: 31 – 47.